

Premi per a estudiants de la ICHN Convocatòria 2013

Ofert a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig, que no sigui tesi doctoral, sobre l'estudi del patrimoni natural. Poden prendre part en aquesta convocatòria estudiants universitaris i titulats des de l'1 de febrer de 2008.

No es consideraran treballs premiats anteriorment o subvencionats per l'Institut d'Estudis Catalans, però sí els subvencionats per una altra institució.

La dotació del premi és de mil dos-cents euros i es poden concedir fins a dos accessits. El termini d'admissió de treballs finalitza el 3 de desembre de 2012.

Consulteu les bases al web de l'IEC: Cartell de premis i de borses d'estudi. [Convocatòria dels Premis Sant Jordi 2013.](#)

Editorial

Al llarg de la seva història, la Institució ha passat per moments molt difícils però no només ha aconseguit superar-los, sinó que també ha après de les dificultats, cosa que fa que ara que ens trobem en un moment de crisi tingui prou recursos per afrontar aquesta nova etapa d'incertesa que estem vivint.

En èpoques de vaques grasses era fàcil deixar-se enlluernar per les entitats més mediàtiques i pensar que la clau estava en un funcionament de caire empresarial i en posar el creixement com a objectiu. La Institució, en canvi, va optar per mantenir la seva mida i no hipotecar el seu futur, fet que llavors semblava una limitació però que ara s'ha convertit en un clar avantatge.

La clau de l'èxit de la Institució ha de ser l'activitat dels seus associats i és precisament ara, en època de crisi, quan és més important que tots els que formem part d'aquesta entitat siguem més actius. És ara quan ens trobarem més sols en l'estudi i en la conservació del medi natural, però no podem deixar que problemes de caire econòmic que no sabem ni on es gesten ens facin canviar de manera de ser.

I veient les retallades que s'estan duent a terme en els serveis públics, sembla que de feina no ens en faltarà. Tothom parla de les retallades que s'estan produint en els drets socials, en l'educació o en la sanitat, però a gairebé ningú

sembla interessar-li que alguns dels principals espais protegits del nostre país hagin vist el seu pressupost reduït a l'entorn d'un 50 % i que el seu equip de gestió vagi minvant any rere any. Si la natura en èpoques de crisi és sempre la principal víctima, no és aquesta una raó de prou pes com per reclamar que la Institució sigui encara més activa?

El potencial i la responsabilitat que en moments de dificultats econòmiques tenen les entitats com la Institució no només és un fet del qual són conscients els seus membres, sinó que sembla que des de determinades institucions públiques també es comença a veure de manera prou clara que és millor donar suport a les seves activitats que intentar substituir-les com en algunes ocasions s'havia fet quan els diners abundaven.

I com a exemple de les noves maneres de fer les coses que caldrà posar en pràctica en aquests moments difícils, cal esmentar el recent compromís del Departament de Territori i Sostenibilitat de donar suport a les activitats de la Institució i iniciar una línia de treball conjunt. Cadascú ha de fer allò que li pertoca —no hem de confondre els nostres papers—, però no té sentit fer-ho de manera separada —algú diria oposada— com ha estat habitual fins ara. Potser aquesta serà una de les lliçons que aprendrem d'aquesta crisi. ■

Flora i vegetació de les muntanyes de Prades

Els dies 26 i 27 del passat mes de maig va tenir lloc el curs sobre «Flora i vegetació de les muntanyes de Prades», a cura de Julià Molero y Ramon Maria Masalles, professors de la Universitat de Barcelona, amb una participació que va superar àmpliament les previsions. Va començar amb una introducció general que va ocupar bona part del matí del 26 de maig i que es va desenvolupar a la Casa Forestal de La Pena, un edifici emblemàtic d'estil modernista molt ben conservat. I va continuar amb diversos itineraris que, per raons pràctiques, es van limitar a les terres del N i NW del massís, des de l'esplèndid bosc de Poblet fins al massís de la Guàrdia i als Segalassos. Convé subratllar les atencions rebudes del personal del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet, tant durant les visites de preparació com al llarg del curs. El nostre reconeixement al director, el Sr. Anton Vallvey, i al seu equip per la preparació tècnica demostrada, i el nostre agraïment pel suport i per l'acollida.

Cap al migdia s'inicià l'itinerari cap a la Pena des de les immediacions de la Casa Forestal, amb poblacions nombroses i en plena floració d'*Ononis rotundifolia*. El camí ressegueix l'obac de la Pena, especialment ric en plantes forestals i vegetació submediterrània dins el domini de l'alzinar muntanyenc i de la roureda de roure martinenc. El teix i el grèvol són abundants juntament amb *Sanicula europaea* i *Dactylorhiza fuchsii*. Ascendint cap al Mirador i Plans de San Joan, hi ha tarteres i cingleres calcàries amb algunes endèmiques com *Saxifraga fragilis* i *Biscutella fontqueri* subsp. *cardonica*. Els repeus de cingle porten *Salix tarraconensis* i *Campanula speciosa*, i als replans superiors hi ha bones mostres de vegetació oromediterrània amb *Erinacea anthyllis*. A les joncedes amb *Laserpitium gallicum* apareixen plantes

notables com *Senecio doronicum* subsp. *gerardii* i dues lletereses endèmiques molt rares, *Euphorbia nevadensis* subsp. *bolosii* i *Euphorbia minuta*.

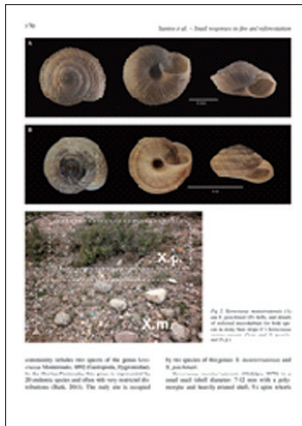
L'itinerari de la tarda transcorregué de la casa forestal de Castellfollit cap al Pla de l'Òs, per tal de fer observacions sobre flora i vegetació silicícola dels fons de vall. Destaca la presència d'alguns cànexs interessants com *C. mairii*, *C. sylvatica* subsp. *pau* i *C. remota* i, sobretot, el retrobament a les muntanyes de Prades d'*Arabis nova* subsp. *iberica*, només coneguda de la vall del Titllar com localitat única a Catalunya; aquesta espècie es un endemisme iberomagrebí de distribució ibero-atlànica. L'excursió va resultar molt animada i acompanyada d'un temps esplèndid.

El diumenge dia 17 al matí vam prospectar el domini de la roureda de roure reboll (*Cephalanthero rubrae-Quercetum pyrenaicae*) sobre els gresos vermells del Buntsandstein, a les terres més enlairades del massís. L'itinerari escollit anava des de la carretera a Prades fins al cim del Tossal de la Baltasana. Convé recordar que aquesta comunitat és única a tot Catalunya, on representa una irradiació extrema de vegetació ibero-atlànica. Una primera parada fou al bell mig de la roureda de roure reboll; a les clarianes de la brolla de *Cistus laurifolius* hi ha algunes herbes de caràcter netament eurosiberià com *Astragalus glycyphyllos*, *Sedum elegans* subsp. *elegans*, *Doronicum plantagineum*, *Lathyrus filiformis* i *Barbarea verna*. No lluny de la Font dels Plans de Prades, camí de la casa forestal de Castellfollit, hi creix *Silene nemoralis* i, a les tarteres, la rara *Milium vernale*. Als voltants del Tossal de la Baltasana apareixen *Pyrus spinosa* i especialment *Evonimus europeus*, molt rar al S del Llobregat.

A primera hora de la tarda visitarem els Plans de la Guàrdia, situats al SO de Prades. Representen el relleu calcari culminant de l'extrem NO del massís de La Gritella, que mostra una llarga cinglera d'obaga que protegeix una extensa roureda mixta de roure valencià i roure martinenc. Als

(Continua)

XAVIER SANTOS; VICENÇ BROS; ELISABET ROS. (2012). «Contrasting responses of two xerophilous land snails to fire and natural reforestation». *Contributions to Zoology*, núm. 81 (3), p. 167-180.

Resultats de l'estudi de la resposta de dues espècies de mol·luscs xeròfiles del gènere *Xerocrassa* al foc i a la reforestació natural al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

altiplans, amb una vegetació oromediterrània exuberant majoritàriament en flor, vam observar diverses plantes notables com *Cotoneaster nebrodensis*, *Anthyllis montana*, *Valeriana tuberosa* i *Minuartia hamata*. Tot seguit descens pel Grau del Pau de Blai fins a la roureda mixta amb pi roig del peu de cingle. Les vores del camí i tot el sotabosc eren plens, com si fos un jardí, de l'esplèndida *Paeonia officinalis* subsp. *microcarpa* en plena floració, que va impressionar tothom per la seva bellesa; l'acompanyaven plantes un xic acidòfiles i montanes que diferencien aquesta roureda de la típica de roure valencià. És el cas de *Centaurea montana* subsp. *lingulata*, *Ligusticum lucidum* i especialment *Listera ovata*, una orquídia detectada per primera vegada en aquesta excursió que representa una novetat destacable per a les muntanyes de Prades.

Finalment ens desplaçarem ràpidament en direcció cap a Albarca, per tal de prospectar el carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) sobre substrat esquistós de l'àrea dels Estepars i Segalassos. En un àrea de topografia ondulada, els barrancs i turons acullen petits claps de carrascar que alternen amb pastures neutro-acidòfiles, amb pradells

terofítics sobre sòls inicials i amb vegetació fontinal i de mulladius. Hi creixen caméfits i teròfits remarcables, els uns d'origen estèpic oriental i els altres iberoatlàntics, molts dels quals amb localitat única o molt rars a Catalunya, com *Anthemis chrysocephala*, *Lavandula pedunculata*, *Aphanes cornucopioides*, *Scleranthus delortii*, *Minuartia dichotoma*, *Lythrum tymifolia*, o l'endèmica *Delphinium bolosii*.

Els participants ens vam despedir amb ganes de tornar-hi, per poder seguir explorant aquestes muntanyes que, de ben segur, encara amaguen alguns secrets botànics per descobrir. ■

Identificació dels opistobranquis mediterranis

El cap de setmana del 30 de juny i 1 de juliol va tenir lloc, a Cadaquès, el curs «Identificació dels opistobranquis mediterranis» organitzat per la Institució Catalana d'Història Natural i el GROC. Hi van participar nou alumnes, un número important tenint en compte que era necessari un monitor per cada dos alumnes per garantir la seguretat en les activitats subaquàtiques i per assegurar la observació del màxim número d'espècies en el seu medi.

El Parc Natural de Cap de Creus va cedir les instal·lacions de mas Caials per fer el curs i la veritat és que aquest equipament va meravellar tothom. Disposa d'un ampli espai expositiu amb sala de presentacions, cuina totalment equipada per fer els àpats més ràpidament, habitacions amb lliteres per a sis persones (la resta es van allotjar en habitacions al càmping de Cadaquès), aire condicionat, garatge per guardar els equips, dutxes amb aigua calenta per després de la immersió i, el més important, està situat a 50 metres de la cala de Caials, on es pot

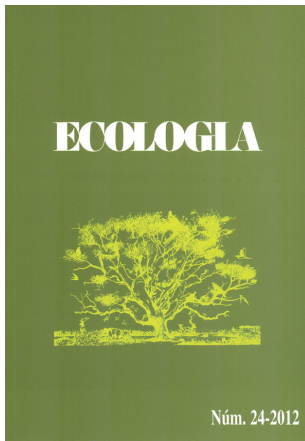
fer la millor immersió des de la costa de tot Catalunya.

El programa del curs era molt atapeït (dues classes de teoria, dues immersions i les respectives sessions de laboratori) però tots els participants van decidir unànimement aprofitar el dissabte a la nit per afegir-hi encara una tercera immersió, en aquest cas nocturna. Durant les immersions es varen capturar espècimens de la majoria d'exemplars per identificar-los al laboratori, on es varen mantenir vius en dos aquaris. A la darrera immersió es varen alliberar tots els exemplars amb vida i aquells fotògrafs que no ho havien fet abans, van aprofitar per fer-los una bona sessió fotogràfica sota l'aigua.

Fotografies a part, els resultats del curs varen ser excel·lents, amb 43 espècies observades, algunes de les quals eren les primeres observacions pels mateixos monitors. Quatre d'aquestes espècies representen noves observacions per Caials: *Haminoea hydatis*,

(Continua)

Ecologia, núm. 24-2012.
O. A. Parques Nacionales,
2012. 247 p. ISSN: 0214-
0896.

Chelidonura africana, *Placida cremoniana* i *Philine cf. quadrata*. Aquesta darrera espècie resta pendent d'identificar pels especialistes, però si es confirmés la suposició, seria també una nova espècie per Catalunya i pel litoral mediterrani ibèric!

Amb aquestes noves observacions la cala dels Caials esdevé el punt amb més diversitat d'opistobranquis de tot el litoral català amb 85 espècies.

A més, es van realitzar observacions d'espècies que compten amb un número molt reduït de citacions prèvies a Catalunya, com ara *Dicata odhneri* i *Polycera elegans*, de les quals se'n van trobar tres exemplars de cada una. El cas de *Polycera*

Josep Lluís Peralta © GROC

elegans és més rellevant ja que només hi havia dues cites prèvies.

En un tercer grup d'interès hi trobem espècies poc freqüents però amb una aparició

més o menys regular com ara *Aldisa banyulensis* o *Calma glaucoides*. Aquesta darrera espècie va ser localitzada amb tub i ulleres sota una pedra a poca fondària durant un

bany improvisat mentre s'esperaven a tots els participants del curs. ■

Descoberta i estudi dels micromamífers de muntanya: posada en marxa d'una estació de seguiment

El cap de setmana del 7 i 8 de juliol es va realitzar al centre d'informació de Senet, del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, el curs «Descoberta i estudi dels micromamífers de muntanya: posada en marxa d'una estació de seguiment»

a càrrec de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN), amb Alfons Raspall (biòleg i divulgador ambiental) i Ignasi Torre (biòleg i coordinador de SEMICE) com a professors.

Es va començar amb una sessió teòrica, per tal de presentar els grups i espècies d'animals susceptibles d'estudi, exercicis d'assaig prospectiu i itineraris de recerca. Durant la tarda del primer dia es van

explicar els mètodes directes de mostreig poblacional, mitjançant captura-recaptura i el muntatge d'un dispositiu de trampeig. En fer-se fosc, es va fer un control nocturn de la zona de trampeig.

El matí de diumenge es va tornar a la zona trampejada i es va fer la conseqüent manipulació, mesura i marcatge dels animals capturats. Després de desmuntar les parcel·les i retornats al Centre, es va fer l'elaboració i el tractament estadístics de les dades

aconseguides al camp. Per finalitzar es van analitzar els resultats i se'n van treure les conclusions adients. ■

Delegació del Bages

Sortides naturalistes

La serra de Catllaràs. La serra de Catllaràs, al Berguedà, és un espai natural de relleu complicat que s'interposa al pas del Llobregat jovenet a qui obliga a voltar cap a l'oest. Grans rocs clars s'enlairen a la cresta; per una cara mostren estimballs verticals i feréstecs, per l'altra pendents suaus que enllacen amb planes amables. Però, per damunt de tot, el Catllaràs destaca per l'extensió de boscos esplèndids que cobreixen els seus vessants. En conjunt, la serra de Catllaràs ofereix un paisatge d'intensa verdor que col·lecciona raons per una extraordinària riquesa florística: la naturalesa calcària de la roca dominant, els seus 1.000 metres de des-

nivell, les diferents orientacions i raconades, la pluviositat elevada i una situació geogràfica on es fonen la vegetació submediterrània amb l'atlàntica i on arriben tant espècies mediterrànies del sud com plantes pirinenques del nord. El faig, el pi roig, la blada i la moixera hi són els arbres més abundosos, però per damunt dels 1.500 m apareix també el pi negre. Una flora inabastable com la del Catllaràs, bé havia d'identificar-se en alguna planta emblemàtica. El Catllaràs és particularment reconegut pels botànics i fotògrafs de natura per l'abundància d'orquídies i per la presència de dues plantes especialment rares i boniques i que tenen al Catllaràs un

(Continua)

límit sud de distribució: la flor de neu (*Leontopodium alpinum*) i els esclopets de la mare de Déu (*Cypripedium calceolus*), l'orquídia espontània a Europa de flor més espectacular. Ambdues plantes mantenen poblacions petites i protegides al Catllaràs.

Flor de neu (*Leontopodium alpinum*)

L'itinerari a peu del dissabte 16 de juny fou una volta amb sortida del santuari de Falgars i arribada a La Pobla de Lillet. Des de la collada de Falgars, el sender GR-4 ens encaminà fins al camp de l'Ermità, tot travessant la fageda i la pineda de rojalet. L'estat actual del bosc ens remunta a històries de la dècada del 1970. En aquells anys s'instal·là una llarguíssima tanca de filferro resseguint el límit de terme de La Pobla per la serra de Catllaràs, per tal d'impedir el contacte entre el bestiar que havia estat tractat sanitàriament a La Pobla i el dels termes veïns, que no tenia les mateixes garanties. La tanca es manté encara, així com la pastura extensiva únicament al costat de la tanca que correspon a La Pobla. En aquest costat, la vegetació és variada, el bosc obert i el prat ocupen extensions notables. En canvi, a Sant Julià de Cerdanyola ja no hi ha ramats que s'acostin a aquest punt de la serra. Sense la pastura, al costat de la tanca del terme de Sant Julià els arbusts i arbres joves han tingut l'oportunitat de créixer arreu per constituir un bosc uniforme, dens, poc transitable i gairebé sense llum disponible per les herbes.

La ruta seguí cap a la font de Fontanals, el coll de la Ceba, la font Assedegosa, el

Esclopets de la mare de Déu (*Cypripedium calceolus*)

prat Gespedor, la font de la Devesa Llosana i el collet del mirador del Roc de la Lluna. Enrere quedaven els Rocs de Catllaràs i de la Mare de Déu, i el prat del Joc de la Pilota. Un parell de guardes forestals vetllaven per la seguretat dels exemplars de *Cypripedium calceolus* —esclopets de la mare de Déu, el nom popular segons la gent de La Pobla i que s'hauria d'adoptar— que es trobava en floració. D'altres espècies d'orquídies, entre elles la rara *Orchis militaris*, la perfumada *Gymnadenia conopsea* i l'abundantíssima al Catllaràs orquídia maculada (*Dactylorhiza maculata* subsp. *meyeri*), i les mulles on creixen la cotonera (*Eriophorum latifolium*), diversos càrexs (*C. flava*, *C. davalliana*) i la viola d'aigua (*Pinguicula vulgaris*), van cridar igualment l'atenció.

El mirador del Roc de la Lluna va ser construït l'any 1978 al capdamunt d'un d'aquests rocs de calcària cretàica, coneguda precisament com a calcària clar de lluna. La seva vista del Pirineu, eixamplada per les valls del Llobregat i del Bastareny que s'obren davant d'est a oest, és grandiosa i bella. L'escena geogràfica s'estén com vol d'ocell des de l'Ensija i el Pedraforca fins al Puigmal i el Taga, encarada vers el Cadí, el Comabona, el Moixeró, la Tosa d'Alp, el Puigllançada i el Montgrony que s'arreglaren al davant. Esplèndid i il·lustratiu a la vegada. Aquí es va fer l'explicació de l'estructura geològica de l'Alt Berguedà amb la diferent natura i edat de les roques, els seus encavalcaments i mantells de corriments i el detall de les capes amb argiles i evaporites del Keuper, més plàstiques, que han permès el lliscament. No hi ha lloc millor per interpretar els grans trets de la complexa geologia de l'Alt Berguedà.

Geologia del Pirineu des del mirador del Roc de la Lluna

Més avall s'arriba al xalet de Catllaràs, atribuït a Antoni Gaudí. El xalet fou construït per allotjar els facultatius de les mines de carbó que foren explotades durant el primer quart del segle xx per proveir la fàbrica de ciment del Clot del Moro, a Castellar de n'Hug. La mineria de carbó al Catllaràs va constituir una activitat ingent que abastava gent, nombroses boques d'entrada a galeries, vagonetes, esplanades i talussos de material de rebuig i cables que baixaven el carbó fins a tocar de la Pobla on es carregava al tren. El xalet és l'únic rastre original que en queda dempeus. El bosc s'ha fet seu un terreny que cent anys enrere era sobretot miner.

Al descens cap a La Pobla vam anar a trobar el gorg de la Lleona, un paradís amagat per les granotes i les libèl·lules. Entre elles vam

Muntanya, any 136, setembre 2012. Centre Excursionista de Catalunya, 2012. 82 p. ISSN: 0212-2111.

Segones jornades d'Història de la Cartografia de Barcelona

17 i 18 d'octubre de 2012

Inscripcions: del 12 de setembre a l'11 d'octubre. Import: general, 32 €, estudiants, jubilats i aturats, 16 €. Places limitades.

Informació:
shb@bcn.cat
Tel. 93 256 22 55.

Per a més informació, inscripcions i programa, consulteu el web de l'**Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona**.

saber identificar *Libellula quadrimaculata* i *Enagalla cyathigerum*, ambdues abundoses.

La darrera observació naturalista fou a Guardiola de Berguedà, vora el Llobregat, per fixar-nos en els guixos del Keuper, de tons blanc, vermellós o incolor alternats, enmig dels quals es troben cristalls de quars en forma de pedra de bisbe. El replegament recargolat de les vetes multicolors de guix, talment les vetes de sal de la muntanya de Cardona, va corroborar les explicacions anteriors sobre la plasticitat d'aquest estrat a la base dels mantells de corriment.

El Port del Comte i la muntanya d'Alinyà. El dissabte 7 de juliol hi hagué la travessa de la serra del Port del Comte, d'est a oest, des de l'estació d'esquí, al Solsonès, fins a Alinyà, a l'Alt Urgell.

Dolines al Port del Comte

El Port del Comte és un massís calcari que compleix molt el tòpic d'una serra del Prepirineu. Malgrat la pluviositat alta, superior als 1000 mm de mitjana anual a les estacions meteorològiques de Tuixén i de la pròpia estació d'esquí, tota l'extensa part alta del massís és una àrea eixuta, sense fonts ni rierols, perquè l'aigua s'infiltra ràpidament per brollar a la part baixa en fonts cabaloses d'anomenada, com la del Vermell a Odèn i les fonts del Cardener a La Coma.

L'aproximació per la carretera de Solsona a coll de Jou ja permeté observar l'encavalcament de la gran massa de calcàries per damunt dels conglomerats més moderns.

Isard

El primer tram d'ascensió a peu fou fins al forat de la Bòfia, un avenc impressionant on es refugia una colònia de gralles de bec groc (*Pyrrhocorax graculus*). Les gralles es fan sentir amb crits i xiscles que provenen de la foscor i s'exhibeixen amb contínues entrades i sortides. Superada la carena, s'obre un relleu ondulat, esquitxat de dolines en forma d'embut per on s'escola l'aigua. Els prats rasos ocupen aquesta vasta àrea per on els ramats d'isards campen lliurement. El prat però no lluïa amb l'esplendor esperada, a clapes la gespa es mostrava minsa, com malmesa, probablement a causa de la manca

de neu durant el període més fred de l'hivern passat. Tot i així, en destacaven algunes flors de molt bon veure com *Aster alpinus*, *Ononis cristata*, *Arenaria grandiflora*, *Scutellaria alpina* i *Thymus serpyllum*. Vista de prop, la roca és una calcària farcida d'alveolines, datada de l'Eocè inferior.

ICHN-Bages al Padró dels Quatre Batlles

Després de passar pel Padró del Quatre Batlles (2.388 m), el cim més alt, ens encaminem cap a Alinyà. El pi negre no gosa enfilar-se a la carena, però els exemplars més valents s'hi acosten. A mesura que baixem, el pi negre es fa més abundant fins a constituir un autèntic bosc, una característica pineda de pi negre sobre sòl calcari amb el ginebró (*Juniperus communis* subsp. *nana*) d'amo i senyor de l'estrat arbustiu i la pulsatil·la blanca (*Anemone alpina* subsp. *font-queri*) lluint els plomalls.

Més avall, prats verds substitueixen la pineda fosca. Algunes feixes i sobretot les nombrosíssimes construccions de pedra seca mig soterrades, a mig camí entre una barraca de vinya i un pou de neu, recorden l'esplendor que tingué en aquesta àrea enlairada el conreu de la patata, la patata d'Alinyà, reconeguda arreu de Catalunya. Talment una porció dels Andes trasplantada als Pirineus. Aquestes construccions semi-soterrades servien de magatzem fresc per les patates on es mantenien perquè no grillessin.

Construcció per emmagatzemar patates a la muntanya d'Alinyà

L'extensa àrea que travessem és coneguda com la muntanya d'Alinyà. La Fundació Territori i Paisatge (actualment Fundació CatalunyaCaixa) en va adquirir la finca més gran amb el propòsit de destinar-la a la conservació de la natura. Poc després, la vall completa d'Alinyà, fins aleshores poc explorada i amb poques dades naturalistes, fou objecte d'estudi pluridisciplinari promogut per la ICHN i publicat el 2004 a la col·lecció *Treballs de la ICHN* amb el títol *Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà*. El projecte de reintroducció del voltor negre (*Aegypius monachus*) és per ara el darrer capítol d'aquesta història d'èxits de gestió de natura a Alinyà.

Un bon berenar va cloure les sortides naturalistes del curs 2011-2012. ■

Delegació de la Garrotxa

Millora d'hàbitat de la població de *Silaum silaus* a Sant Antoni de Camprodon (el Ripollès)

L'any 1996, el Dr. Josep Vigo, va descobrir una població de *Silaum silaus* al Pla de Bonaire, un mirador privilegiat de la Vall de Camprodon i emblemàtic per la proximitat de l'ermita de Sant Antoni. *Silaum silaus* pertany a la família de les umbel·líferes i és pròpia de prats i herbassars higròfils. La planta només havia estat citada fins aquell moment de la Garrotxa, població que no ha estat retrobada des de principis del segle xx, i es considera desapareguda.

El seguiment de la nova població, i per tant única localitat catalana coneguda, i considerada amenaçada i protegida, l'ha dut a terme la Delegació de la Garrotxa de la ICHN des del 2005 i, segons l'últim cens d'aquesta població realitzat l'any 2006, existien només uns 4.000 exemplars repartits en tres rodals.

La problemàtica de conservació d'aquesta espècie amenaçada està vinculada a diversos aspectes: una forta pressió de les eugues que pasturen els prats, un tancament d'àrees potencials de creixement de la població per les bardisses i el bosc, un ús públic de l'espai amb l'ocupació dels prats com a lloc d'aparcament i també la presència d'una bóta per proveir les eugues d'aigua. Totes aquestes afectacions suposaven una pèrdua de qualitat de la pastura a més d'un impacte paisatgístic important.

La Delegació de la Garrotxa de la ICHN va elaborar un projecte de conservació i va aconseguir finançament en la convocatòria d'ajuts de l'any 2010. En total es van aconseguir més de 60.000 € per dur a terme actuacions de millora tant per a la recuperació de pastures (ajut concedit per l'Obra Social de La Caixa a través la Diputació de Girona) com per a l'ordenació de l'ús públic (ajut concedit pel Departament de Medi Ambient i Habitatge).

Les actuacions es van realitzar durant el 2010 i inicis del 2011 i van consistir en determinar

la capacitat de càrrega ramadera de l'espai, incrementar la zona de pastura en 5 ha, adequar dos espais per a l'aparcament de cotxes, realitzar uns tancaments integrats per a limitar l'accés de vehicles als prats, soterrar una bóta, ubicar un nou abeurador per a les eugues i elaborar un rètol de difusió dels valors ambientals i socials dels plans de Bonaire.

L'èxit d'aquesta actuació de conservació es basa no només en l'establiment dels criteris tècnics de l'actuació sinó en la concertació dels agents implicats: l'interès de conservació de la Fundació Germans Vila-Riera —propietari de la Finca—, l'Ajuntament de Camprodon —amb la sol·licitud dels ajuts—, l'administració amb la prioritització d'aquestes actuacions i el lideratge dels membres de la ICHN de la Delegació de Garrotxa com a gestor del projecte i aportant el coneixement sobre la planta amenaçada. El seguiment del tàxon per part de la Delegació de Garrotxa de la ICHN ens indicarà en aquests propers anys el grau d'èxit de les actuacions.

Al llarg del 2011 s'han acabat de realitzar els seguiments d'aquestes actuacions i a més, s'ha pogut dur a terme la prospecció de noves zones a la vall de Camprodon gràcies a les quals el nostre company Moisès Guardiola ha trobat una nova població a Serra Cavallera que abasta més de 154 ha i que probablement farà canviar la categoria d'aquesta planta a la Llista Vermella de Catalunya.

A finals de setembre de 2011 es va realitzar una darrera visita a la població de *Silaum silaus*, com a finalització del seguiment de les actuacions de conservació. En aquesta visita, a banda de les administracions implicades en el projecte, ens van acompanyar els amics de Floracatalana.net, que han incorporat imatges de *Silaum* a la web virtual i també el Dr. Vigo, que va visitar de nou la localitat, al cap de 15 anys. ■

Salvem el delta del Llobregat. Aturem Eurovegas. Plataforma Aturem Eurovegas. Barcelona. 12 pàgines.

Exposició «Les orquídies de la Garrotxa»

L'exposició «Les orquídies de la Garrotxa» —La Vall d'Hostoles i Vall de Bianya—, ha estat exposada a l'ajuntament de la Vall de Bianya entre els dies 10 i 25 d'agost de 2012. L'exposició s'inaugurà amb una presentació de Xavier Béjar i comptà amb la presència de l'alcalde, Santi Reixach, i dos regidors de l'ajuntament. Hi van assistir una quinzena de persones i ha tingut la col·laboració de l'Esbart de la Vall d'Hostoles, l'Ajuntament de Sant Feliu de Pallerols, el Museu dels Volcans i de la delegació de la Garrotxa de la ICHN.

El 6 de juny passat es va dur a terme una sortida de camp amb un grup petit de persones amb la intenció de fer un llistat de les

espècies d'orquídies que es poden localitzar a la via romana del Capsacosta. D'aquesta activitat va sorgir la idea de portar posteriorment l'exposició de «Les Orquídies de la Vall d'Hostoles» al municipi, i completar-la amb alguns plafons d'orquídies de la Vall de Bianya.

El dissabte 25 d'agost, amb motiu de la festa de la vall del Bac, es va fer una visita guiada a la qual van assistir unes 30 persones, sobretot gent gran de la Canya.

Al llarg dels dies que la exposició va estar oberta hi van passar unes 90 persones.

La exposició ha estat molt ben considerada tant pels visitants com per el propi ajuntament. ■

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Camerun, les mil cares d'Àfrica

Amb el suggerent subtítol «De les platges tropicals al desert, passant per les selves primigènies», el 26 de juny passat es va celebrar la 26 sessió del grup de treball SCFN. Tenint en compte la precipitada convocatòria, deu n'hi do l'assistència: mig centenar!

Fou a càrrec del fotògraf de natura Àlex Martín (www.alexmartinros.com) i de l'antropòleg Joan Riera (www.middle-africa.com), la qual cosa marcà la conferència, ja que l'anàlisi del país a partir de les dues mirades enriqué considerablement l'exposició. El primer parlà dels llocs més interessants per a observar i fotografiar animals, destacant els gorilles, ximpanzés, mandrils, drils, ocells, granotes, camaleons... El segon va fer un recorregut per les tribus i ètnies més assequibles de la regió, explicant els costums, origen, poblats, alimentació, tradicions, etc. Ha estat la primera sessió en que s'han tractat abastament els aspectes faunístic i etnogràfic.

Tot plegat va estar perfectament il·lustrat amb excel·lents imatges que foren no un complement, sinó un element fonamental de tot el discurs. Com a curiositat, val a dir que, a més de llibres de la regió, els assistents van poder veure i tocar alguns objectes d'aquestes cultures.

Un tret remarcable és el de la implicació dels autors en el país, que es concreta en el projecte Bukaru (<http://thebukaruproject.wordpress.com>): la construcció d'un campament. Es diu «Bukaru Camp», ja té set cabanes i està habilitat per a rebre visitants que vulguin utilitzar-lo com a camp-base per a moure's per la zona. Els interessats en viatges naturalistes poden consultar: www.fentmilles.com.

Finalment, destacarem la qualitat de la informació: no es tracta de dades extretes d'Internet, sinó de primera mà; primeríssima diria, ja que acabaven d'arribar de Camerun feia quatre dies (literalment, no és una expressió). Felicitem, doncs, els dos expedicionaris i esperem poder tenir més notícies seves en el futur. ■

Exposició Natura Catalana

El 28 de juliol passat, al Museu dels Volcans, Albert Massó, responsable de l'exposició «Natura catalana, rica i plena» de la Societat Catalana de Fotògrafs de

Natura, va fer la presentació de l'entitat i de l'exposició tot comentant les diverses fotografies realitzades per diferents membres d'aquest grup de treball de la ICHN.

(Continua)

L'exposició es pot visitar al Casal dels Volcans d'Olot (Parc Nou; carretera de Santa Coloma, 43) fins al 30 de setembre.

A continuació, David Vilasis, també de la SCFN i membre de la delegació de la Garrotxa de la ICHN, va guiar una sortida matinal de fotografia de natura per la Moixina, en la qual els assistents van poder

consultar i aclarir dubtes per poder millorar les seves fotografies. Entre la presentació i la sortida, hi van participar 15 persones.

L'activitat ha estat organitzada pel Museu dels Volcans (Ajuntament d'Olot), la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura i la delegació de la Garrotxa de la ICHN. ■

Representants en organismes i institucions

Consell Consultiu del Parc de Collserola

El 28 de juny passat, es va reunir el Consell Consultiu del Parc de Collserola i es va iniciar la sessió amb un breu resum dels principals fets del darrer semestre. Cal destacar el conveni signat amb el CREA per promoure la recerca a Collserola des de l'Estació Biològica de Can Balasch; els efectes de les retallades pressupostàries també estan afectant el Parc i enguany s'ha començat reduir la seva plantilla; la festa de Sant Joan ha estat enguany força negativa pel parc, atesos els nombrosos incendis que ha provocat —el més important de 10 ha— i pel fet de demostrar el baix compliment de les normes de prevenció d'incendis.

Pel que fa al projecte de les Portes de Collserola, actualment s'estan avaluant les 112 propostes presentades al concurs d'idees per escollir els equips guanyadors, als quals s'haurien d'encarregar els projec-

tes corresponents. Arran del debat generat sobre aquest projecte s'aprovà una moció del Consell Consultiu reprovant el projecte i l'inadequat procés participatiu i demanant que no s'encarregui cap projecte fins que no estigui aprovat el Pla especial de protecció del parc.

Precisament pel que fa al Pla especial de protecció, tot just han començat enguany els treballs d'elaboració i es preveu que trigarà ben bé dos anys a estar acabat, quan segons el decret de declaració del Parc natural de la serra de Collserola preveia que s'aprovés a finals d'aquest 2012. Finalment cal destacar que el Consell Consultiu del Parc de Collserola va aprovar per unanimitat el seu suport al Parc Agrari del Baix Llobregat i al manteniment dels espais naturals i agraris del delta del Llobregat enfront de projectes de caire especulatiu com Eurovegas. ■

Junta de Protecció de la zona volcànica de la Garrotxa

El 20 de juliol passat, es va dur a terme la primera reunió de l'any de la Junta de Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa, a can Jordà, presidida pel cap dels Serveis Territorials de Girona del DAAMP. El director del Parc, Francesc X. Puig, va exposar les activitats realitzades l'any passat així com la previsió de programa d'actuació i pressupost d'enguany, fortament condicionada per la greu situació econòmica i administrativa que pateix el govern de Catalunya. Els principals debats van girar entorn d'aquests temes.

Convé destacar les dades següents: en els darrers cinc anys l'equip gestor s'han reduït un 30 % ja que ha perdut 6 places; des de 2010 el pressupost total del parc ha minvat un 45 %; el 2012, per segon any consecutiu, les partides destinades a inversions, ajuts

(sigui als ajuntaments, a particulars o a entitats) i també a estudis i recerques, seran de zero euros. Tanmateix es podran mantenir alguns seguiments científics que van a càrrec d'altres entitats i que duen a terme els agents rurals. Només en el cas que s'aconsegueixi alguna aportació econòmica del sector privat es podrà dur a terme alguna actuació de protecció o restauració.

L'anàlisi dels darrers set anys mostra que el desacoblament entre el pressupost aprovat i l'executat realment (sempre inferior) ha anat augmentant gradualment. Enguany, a més, s'hi afegeix la incertesa de si es podrà trobar una fórmula creativa que permeti mantenir oberts els centres d'informació aquesta tardor i dur a terme les activitats educatives per a la població escolar local, que tant d'impacte positiu tenien des de fa anys.

8è premi Catalunya d'Urbanisme

Premi instituït l'any 1998. La Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) convoca el Premi Catalunya d'Urbanisme, que té periodicitat biennal, al millor pla urbanístic i/o projecte urbà, redactat i/o aprovat, en curs d'execució, exposat al públic o realitzat en els dos anys anteriors a la convocatòria (2011 i 2012) sobre el territori de Catalunya.

L'objectiu del premi és reconèixer i estimular els esforços dels professionals, dels tècnics i dels ens de l'Administració en la millora de l'urbanisme i de l'ordenació del territori de Catalunya.

Termini d'admissió de candidatures: 3 de desembre de 2012, a les 13 hores.

Consulteu les bases al web de l'IEC: Cartell de premis i de borses d'estudi. **Convocatòria dels Premis Sant Jordi 2013.**

Fragmentació d'hàbitats causades per infraestructures de transport. Butlletí electrònic núm. 12. Juliol de 2012. Es pot consultar al web de [Minuartia](http://www.minuartia.com).

Malgrat la crisi, les activitats econòmiques dins del parc amb prou feines minven. L'any 2011 el nombre d'informes preceptius emesos per l'òrgan gestor fou de 210, dels quals 38 eren reformes de masies. El nombre d'aprofitaments forestals es va mantenir o augmentar respecte anys anteriors, però els plans tècnics simples de gestió forestal que expiren no es podran renovar per manca d'ajuts.

Des del DAAM s'insisteix en la necessitat de que els parcs generin ingressos propis, apliquin taxes, cobrin pels serveis, com ara els guies o els aparcaments, etc. Tanmateix, en parcs com els de la zona volcànica de la Garrotxa, on la proporció de propietat privada supera el 95 %, i que toca amb

d'altres grans espais naturals protegits sense gestió activa (Alta Garrotxa i Collsacabra) aquestes mesures tenen unes possibilitats força limitades.

D'altra banda, la dificultat intrínseca de la gestió pública d'un espai essencialment privat, amb 10 nuclis urbanoindustrials al seu si, i que té un nombre de masies habitades al seu interior superior al de la suma de tots els altres espais naturals de Catalunya junts, fa pensar que una reducció tan severa de recursos humans i econòmics, sense arbitrar cap mesura administrativa o legal compensatòria, provocarà una pèrdua d'eficàcia dels gestors que farà augmentar les amenaces a la conservació del seu valuós patrimoni natural i paisatge. ■

Recull de legislació

Andorra

Decret del 25-07-2012 d'aprovació del Reglament d'aplicació de la Llei de caça. BOPA número 037 d'1 d'agost de 2012.

Decret del 25-07-2012 d'aprovació del Reglament de funcionament i gestió dels vedats de caça. BOPA número 037 d'1 d'agost de 2012.

Decret del 25-07-2012 d'aprovació del Reglament de gestió i caça d'espècies sotmeses a pla de caça en terreny cinegètic comú. BOPA número 037 d'1 d'agost de 2012.

Llei 13/2012, del 12 de juliol, de tinença i de protecció d'animals. BOPA número 038 de 8 d'agost de 2012.

Aragó

ORDEN de 18 de junio de 2012, del Consejero de Agricultura, Ganadería y Medio Ambiente, por la que se regula el aprovechamiento de la biomasa forestal con destino energético en Aragón. BOA número 143 de 24 de juliol de 2012.

Catalunya

RESOLUCIÓ AAM/1216/2012, d'11 de juny, per la qual es determinen les línies elèctriques aèries d'alta tensió que no s'ajusten a les prescripcions tècniques establertes en el Reial decret 1432/2008, de 29 d'agost, pel qual s'estableixen mesures per a la protecció de l'avifauna contra la col·lisió i l'electrocució en línies elèctriques d'alta tensió. DOGC número 6155 de 22 de juny de 2012.

LLEI 8/2012, del 25 de juny, de modificació dels límits i la denominació de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars - Aran. DOGC número 6159 de 28 de juny de 2012.

RESOLUCIÓ AAM/1284/2012, de 19 de juny, per la qual es declaren sotmesos al règim cinegètic de caça controlada els terrenys de la badia del Fangar, el Garxal i les platges de l'Illa de Buda, als termes municipals de Deltebre i Sant Jaume d'Enveja. DOGC número 6162 de 3 de juliol de 2012.

ORDRE AAM/206/2012, de 29 de juny, per la qual s'aproven els preus públics per a la prestació de serveis en els espais naturals de protecció especial. DOGC número 6167 de 10 de juliol de 2012.

ACORD GOV/74/2012, de 10 de juliol, pel qual es dóna publicitat a la delimitació del lloc d'importància comunitària (LIC) ES5140004 Sèquia Major, que resulta de la cinquena llista actualitzada de llocs d'importància comunitària de la Regió biogeogràfica mediterrània aprovada per la Comissió Europea. DOGC número 6169 de 12 de juliol de 2012.

País Valencià

DECRET 104/2012, de 22 de juny, del Consell, pel qual es declara Paratge Natural Municipal l'enclavament denominat Cinc Germans, al terme municipal de Canals. DOCV número 6804 de 26 de juny de 2012.

ORDE 9/2012, de 29 de juny de 2012, de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, per la qual es fixen els períodes hàbils de caça i s'estableixen les vedes especials per a la temporada 2012-2013 a la Comunitat Valenciana. DOCV número 6815 de 10 de juliol de 2012.

(Continua)

ORDE 10/2012, de 3 de juliol, de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, per la qual es declaren dos microreserves de flora en la província d'Alacant. DOCV número 6815 de 10 de juliol de 2012.

ORDE 12/2012, de 19 de juliol, de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, per la qual es modifica l'Orde d'1 de desembre de 2009, de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge per la qual s'aproven les bases reguladores d'un règim de primes per a la posada en valor de la biomassa forestal residual a terrenys forestals de la Comunitat Valenciana. DOCV número 6828 de 27 de juliol de 2012.

DECRET 129/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es declara Paratge Natural Municipal l'enclavament denominat Barrancs Carrasca-Gatillo, en el terme municipal d'Enguera. DOCV número 6835 de 7 d'agost de 2012. ■

Comentant la legislació...

Fa poc el Govern va aprovar la Llei 8/2012, del 25 de juny, de modificació dels límits i la denominació de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars - Aran, cosa que comporta la exclusió de tot el sector aranès (unes 25.000 hectàrees).

La Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars - Aran es va establir en el marc de la Llei 37/1966, sobre la creació de Reserves Nacionals de Caça, la qual estableix que les reserves de caça tenen com a finalitat promoure, fomentar, conservar i protegir determinades espècies, subordinant a aquesta finalitat el possible aprofitament cinegètic. De manera concreta, en aquesta llei s'esmenta que les espècies emblemàtiques de la Reserva Nacional de l'Alt Pallars-Aran són l'isard, el gall fer, l'ós i el porc senglar.

Per altra banda cal recordar que al Reial Decret 139/2011, per al desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades, l'ós bru es cataloga com a En perill d'extinció i el gall fer com a Vulnerable. Igualment, inclou en aquestes dues categories altres espècies (perdiu blanca, rapinyaires, etc.) que també es troben en l'àmbit de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran.

La nova Llei 8/2012, de modificació dels límits i la denominació de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran, justifica al preàmbul aquests canvis pel fet que «és fruit de la iniciativa legislativa exercida pel

Consell General d'Aran i recull la voluntat manifesta del municipi de Naut Aran que s'exclouï el seu terme municipal de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran» i que «l'actual legislació de protecció mediambiental estableix un ampli catàleg de mesures per a garantir la viabilitat de la conservació de les espècies protegides, i també mecanismes per a regular-ne l'aprofitament cinegètic, que depassen amb escreix, en eficàcia i eficiència, la declaració de la zona com a reserva nacional de caça».

Possiblement seria interessant obrir un debat sobre l'adequació de les funcions de les reserves nacionals de caça a les actuals polítiques de conservació i gestió del medi natural, però aquesta modificació dels límits de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran mostra una vegada més que les decisions polítiques es prenen amb independència de qualsevol consideració tècnica o científica.

Els únics arguments que avalen aquesta decisió són l'interès d'un únic municipi, sense especificar quin és i perquè la voluntat d'un determinat municipi ha de prevaldre en espais d'interès públic, i la pretesa suficiència de la legislació ambiental existent per a garantir la viabilitat de la conservació de les espècies protegides que es troben aquesta reserva, la qual seria certa si el Govern de Catalunya hagués elaborat i aplicat els corresponents plans de recuperació o de conservació de les espècies catalogades que s'hi troben, cosa a la qual està obligada però que encara no ha fet. ■

(Continua)

Voils rebre el Notícies més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Sessions científiques

Dimecres 3 d'octubre de 2012, a les 7 de la tarda, a la sala Pi i Sunyer de l'IEC. Sessió inaugural del curs 2012-2013. «*Història natural*» dels canvis actuals en *estequiometria i metabolisme global*, a càrrec de JOSEP PEÑUELAS, ecòleg (CREAF-CSIC).

Més endavant us trametem el programa complet de les sessions científiques de la propera tardor.

Delegació del Bages

Dimecres 26 de setembre de 2012, a les 19h a la sala d'actes del Casino de Manresa, conferència *Els amfibis de la Catalunya Central i el projecte basses del GNO-ICHN*, a càrrec de CARLES MARTORELL I GENDRA del GNO-ICHN.

Dissabte 6 d'octubre de 2012, *sortida naturalista a la serra de Bufadors* (Osona i Ripollès).

Dissabte 10 de novembre de 2012, *sortida naturalista al bosc de Poblet* (Conca de Barberà).

En ambdues sortides, la trobada és a les 8.15 h davant de l'EPSEM (av. Bases de Manresa, Manresa) i el viatge en autocar. Duren tota la jornada. Cal portar menjar, beguda i calçat adequat per la muntanya.

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat

fundada el 1899

ICHN

Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Josep Germain, Josep Maria Mallarach, Guillem Mas, Ramon Maria Masalles, Albert Masó, Julià Molero, Museu dels Volcans, Xavier Oliver, Josep Maria Rispa, Beatriu Tenas, Florenci Vallès i Jordi Zapata.